

Nieuwe solidariteit

Jan Peter Balkenende, Franeker, 11 april 2005

Dames en heren,

Het doet me deugd om weer in Friesland te zijn.

Niet alleen omdat het een mooie provincie is, ik bewaar er ook op een andere manier goede herinneringen aan.

Het was de eerste provincie waar ik sprak als nieuwe partijleider, het was ook de provincie waar de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2002 begon. - U weet nog wel, die prachtige bijeenkomst in de manege in Drachten. -

Kortom, in Friesland ligt de basis voor ons succes.

Friesland is een provincie die kritisch durft te zijn, maar ook een provincie die trouw is in de tijden dat het lastig gaat in de partij.

Geen provincie die in paniek raakt van beeldvorming en peilingen, maar die zich wel kan opwinden over de inhoud. Rechtvaardigheid, solidariteit.

Het is ook op die manier dat ik in al die jaren Hidde Visser in het Partijbestuur heb mogen beluisteren, en nu Pé Miedema. Loyaal, maar recht door zee. (het zijn eigenlijk net Zeeuwen)

Vasthoudendheid is overigens ook een kenmerk. En dan denk ik aan de heer Stok, die met niet aflatende energie zich er voor ingezet heeft om mij naar Franeker te halen. U heeft deze avond dus ook aan hem te danken. (dank)

Partijvrienden,

De verkiezingen van 2002 lijken al weer ver achter ons te liggen.

Er is veel gebeurd. In de wereld, ons land en in de partij.

Na 8 jaar oppositie kregen we weer de kans om verantwoordelijkheid te dragen.

Maar wel in een enorm lastige periode. Iedereen weet nog waar hij was toen hij hoorde dat Pim Fortuyn was neergeschoten. En dat volgde

eigenlijk maar heel kort op het moment dat ook iedereen nog weet: 11 september 2001.
Gebeurtenissen die ons land en de wereld ingrijpend hebben veranderd.

Vrede en veiligheid die al zestig jaar gewoon waren geworden in ons land leken opeens toch weer bedreigd te kunnen worden. Spanningen tussen geloofsgroepen staken de kop op. Terrorisme kwam met Spanje ook angstig dichtbij.

Daarnaast bleken de vette jaren van Paars geen gevulde graanschuren opgeleverd te hebben, maar bleek er vooral onvrede in de samenleving gezaaid te zijn. Dat, gecombineerd met het drama rond Fortuyn, veranderde ons land opeens van een kabbelend polderland in een land op losse schroeven.

Daar kwam nog eens bij dat de economische voorspoed als sneeuw voor de zon verdween. Bezuinigingen en werkeloosheid stonden opeens weer volop op de politieke agenda.

Onrust en onzekerheid.
En daarnaast verdriet: door het overlijden van leden van het Koningshuis, maar ook door Nederlandse doden in Irak.

We hebben met elkaar heel wat meegemaakt.
Toen wij bij elkaar waren in Drachten konden we niet bevroeden dat het CDA weer zou regeren en ik premier zou worden, maar al helemaal niet wat ons daar allemaal bij te wachten zou staan.

Aan ons de uitdaging om in 2007 naar de kiezer toe te gaan met concrete resultaten, die ondanks alles wel gerealiseerd moeten worden.

En, weet u, ik ben daar eigenlijk optimistisch over.

Wat waren ook al weer de ergernissen in 2002?
Een te softe aanpak bij veiligheid en integratie, een gedoogcultuur.
Wachlijsten in de zorg.
Teveel regels in het onderwijs.
Files op de weg.
Lastige dossiers die vooruit werden geschoven: de WAO, het zorgstelsel.

We hebben –gelukkig – nog twee jaar te gaan, maar ook nu zijn er al voldoende resultaten te melden.

Twee op 1 cel, preventief fouilleren, DNA als bewijsmateriaal, een steviger aanpak van jonge criminelen.
Maar ook: minder wachtlijsten, meer ruimte en vrijheid voor scholen, tal van spitsstroken en doorbraken in lastige dossiers.

De daadkracht van dit kabinet is groot.
Echter, het is vooral de sociaal-economische situatie die het beeld is gaan bepalen: bezuinigingen, discussies over koopkracht, ruzie met sociale partners.

En ik weet dat u dat ook bezighoudt.
Juist in een provincie als Friesland waar werk toch al niet voor het oprapen ligt, zijn de effecten van een economische crisis altijd extra sterk voelbaar.

Ik ken die problemen. Ik lees de brieven van mensen die niet rond kunnen komen. Ik weet van de vereenzaming van mensen zonder werk.

Echter, ik trek daarbij niet dezelfde conclusie als de SP en de PvdA. Namelijk, dat al die veranderingen niet nodig zijn, dat we zaken bij het oude moeten laten.

Ik zeg het maar ronduit: We kunnen als Nederland geen Mercedes blijven rijden, terwijl we maar een Opel kunnen betalen.

Anders gezegd: wanneer we de groei van de zorg zo willen laten, dan hebben we elk jaar 3 procent economische groei nodig om dat te betalen. Die hebben we niet, en halen we voorlopig ook niet.

Die rekening zal dus ergens betaald moeten worden of er moeten een aantal dingen anders. (beide gebeurd: we gaan met z'n allen meer aan zorg betalen, en we gaan de zorg anders organiseren om het efficiënter te maken)

De vergrijzing vraagt dat we zaken anders gaan organiseren. Dat we zorgen dat ook voor onze kinderen een houdbaar sociale zekerheid en gezondheidszorg blijft bestaan.

Wat ik wil is: Nieuwe solidariteit.

Wat betekent dat?

1. Dat we moeten zorgen dat het geld echt daar komt waar het het hardste nodig is. Streng voor wie niet wil, sociaal voor wie niet kan.

Vb. controles van sociale diensten (heel veel misbruik, zie Rotterdam), strenger keuren bij WAO (aantal arbeidsongeschikten kan en mag niet zo hoog zijn), geen werk door Polen laten doen waar er nog voldoende werkloze Nederlanders zijn.

2. niet van individuen uitgaan maar van huishoudens. Dat is de werkelijkheid van de keukentafel. (zorgtoeslag, huursubsidie, kosten van kinderen) kijken naar bruto-inkomen zegt niet zoveel: wat hebben mensen te besteden?
3. niet alles vanuit Den Haag regelen, maar veel meer op maat, en dus lokaal. (de schrijvende brieven zijn vaak niet op te lossen met 'generieke maatregelen'). En: leiden we mensen ook naar de voorzieningen die er wel degelijk zijn? Dat kan de overheid onmogelijk alleen.
4. niet de dertigers opbranden. Oog voor mensen in het spitsuur van het leven. Hun werkelijkheid: Samen werken, samen opvoeden, maar ook: samen de voorzieningen verdienen waar je later geen gebruik meer van kan maken. (kan alleen door ouderen meer en langer te laten werken, daarnaast: levensloopprincipe)
5. hogere uitkeringen voor de volledig arbeidsongeschikten en de mensen die langer dan vijf jaar in de bijstand zitten.
6. een activerende sociale zekerheid: geen eindstation, maar tussenstation. (ook zichtbaar bij de SER: sociale partners hebben die stap gemaakt bij WW: duurbepanking om de korte uitkering te verbeteren)
7. als overheid verantwoordelijkheden los te laten ten gunste van de sociale partners. Het poldermodel bepaalt mede onze economische kracht.

Mijn boodschap: ook zonder economische recessie hadden wij deze veranderingen aan de samenleving moeten vragen: dat zijn we aan onze kinderen verplicht.

Doet dat pijn? Zeker. Begrijp ik mensen die het gevoel hebben dat verworven rechten worden afgenomen. Jazeker.

Zit ik te wachten op alle kritiek en verwijten. Zou het voor mij ook niet makkelijker zijn om mee te praten met de wind van de dag en daarmee populair te worden in plaats van bedreigd. Inderdaad, maar dat ik toch doorga betekent dat ik ook echt de overtuiging heb dat het nodig is.

Echter, niet tegen alle prijs.

Ik heb dan ook drie prioriteiten:

1. Blijven opkomen voor de echt zwakken: ouderen zonder aanvullend pensioen en chronisch zieken.
2. Meer aandacht voor de inkomenspositie van gezinnen met kinderen, zeker die met 1 of 1,5 inkomen.
3. Het aanpakken van de exorbitante zelfverrijking, want die is funest voor het draagvlak.

De verrijking.

Niet voor niets hebben we in het BPO besloten tot de actie van onze partijvoorzitter. Het kan niet bij mooie woorden blijven.

En daar blijft het niet bij: alle mogelijkheden moeten worden geïnterpreteerd. (fiscaal, aanname nieuw personeel in de publieke sector, aandeelhoudersposities benutten, naming and shaming, vno/ncw)

Waar publiek geld aan de orde is, kan en mag dit niet voorkomen. Niet door ambtenaren, niet in de zorg of het onderwijs (ROC's), niet bij energiebedrijven.

Ik wil veel uitleggen, maar dat niet!

Waar ik offers van de samenleving vraag wil ik de mensen ook recht in de ogen kunnen kijken!

Nieuwe solidariteit vraag om keuzes, maar ook om duidelijkheid. Die geef ik dan ook en ik steun onze partijvoorzitter in haar oproep.

-

We zijn als kabinet afgelopen week ook duidelijk geweest. Er is nog niet zoveel economische groei dat er extra geld te besteden is, maar binnen het bestaande budget hebben we wel voor een aantal zaken extra geld willen vrijmaken.

Zaken die ook u aan het hart gaan: verpleeghuiszorg (ervaringen van vandaag), maar ook: jeugdhulpverlening, cellen, onderwijs.

Zaken die moeten bijdragen aan de betrokken samenleving die wij als christen-democraten voor ogen hebben.

Een samenleving van respect, naastenliefde en verantwoordelijkheid.

Grote woorden, die niet vrijblijvend kunnen zijn.

Ze vormen onze missie, maar ook onze opdracht.

Als christelijke partij willen we werken vanuit het besef dat we er niet alleen voor onszelf zijn. Dat we een verantwoordelijkheid hebben voor de aarde en voor toekomstige generaties.

Zoals het principe “aan uw daden herken ik uw geloof” ook van toepassing was op Johannes Paulus II. - Ik Rome ben ik ook bemoedigd door het enorme aantal jongeren die door die boodschap werden aangesproken. -

‘Verantwoordelijkheid’, dat is dus ook breder dan de overheid alleen.

Waar eenzaamheid de grootste sociale armoede is, kan geld noch overheid dat oplossen.

En voor echte integratie is geen enkele inburgeringcursus goed genoeg.

De vraag is en blijft of we voldoende oog voor elkaar hebben.

Onze eerste uitdaging als partij zijn de gemeenteraadsverkiezingen.

En, natuurlijk, het landelijke beleid zal veel van de kiezers beïnvloeden in het stemhokje, maar lokale betrokkenheid kan wel degelijk het verschil uitmaken.

Niet voor niets zijn de lokale partijen zo in opmars.

Wat zijn in uw gemeente de ergernissen van de mensen? Zijn we zichtbaar en aanspreekbaar.

Ik wil het vanavond in ieder geval graag voor uw zijn.

Om weer in Friesland de weg naar het volgende succes in te slaan.

Met uw steun gaat dat ook nu lukken.

Ik dank u voor uw aandacht.